

Csepeli Réka

Franciaország versenyházban – és nem csak az olimpián

Megkezdődtek a XXXIII. Olimpiai Játékok,¹ a mai napra kitűzött és nagy várakozások kísérté megnyitó ünnepség nézőrekordra esélyes (akár egy milliárdan is követhetik a ma esti ceremóniát világszerte).² Azonban a versengés nem csupán ennek a világméretű sporteseménynek a keretein belül zajlik, hiszen a küzdelem már több mint két hete tart a francia belpolitika porondján. A Nemzetgyűlés Macron elnök által a június 9-i EP-választások eredményének fényében bejelentett felosztása óta a francia belpolitikai élet nem talál ki az útvesztőből. Azaz politikai patthelyzet állt elő az unió egyik alapító, illetve annak történelmi és politikai tengelyét mind ez idáig meghatározó kulcsállamában.

A belpolitikai patthelyzet

A francia elnök kedden, július 23-án este szólalt fel először a nemzetgyűlési választások második fordulója óta.³ A többiek által igen arrogánsnak ítélt beszédében Emmanuel Macron voltaképpen *business as usual* stratégiát vázolt fel. Elismerte ugyan az elnöki többség választási vereségét és felvállalta június 9-i döntését, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy semelyik pártcsoport nem ért el abszolút többséget, azaz „semelyikük nem került ki győztesként” a választásokból. Kiemelte azt is, hogy ez a helyzet együttműködésre kötelezi a Nemzetgyűlésben képviselt pártokat, mintegy új fejezetet nyitva ezzel a francia belpolitikai életben. A pártokat így módon koalíciós megegyezésre szólítja fel az ország talpra állítása érdekében, több ízben hangsúlyozva, hogy a választásoknak nincs igazán nyertese. Az elnöki beszéd előtt egy órával az Új Népfront újabb nevet javasolt a miniszterelnöki pozícióra, a civil társadalom soraiból választott Lucie Castets személyében,⁴ amely felvetést Emmanuel Macron felszólalásában

¹ Paris 2024 [é. n.].

² Futura – ETX Daily Up 2024.

³ AUCAIGNE-LAMBERT-LAINÉ 2024.

⁴ RÉDACTION 2024.

jóformán figyelemre sem méltatta, mondván: „a kérdés nem az, hogy ki kerül a kormány élére, hanem hogy ki kerül többségbe a Nemzetgyűlésben.”

A remekül időzített, az olimpiai játékok első hivatalos eseményeinek előestéjén a Trocadéron megrendezett elnöki interjúból az is kiderült, hogy a jelek szerint nem számíthatunk új kormányfői kinevezésre augusztus közepe, azaz az olimpia vége előtt. Ha pedig a paralimpia záró dátumát is figyelembe vesszük (márpedig ez utóbbi jelentőségét Macron több ízben is hangsúlyozta), akkor akár szeptemberig is elhúzódhat az új miniszterelnök kinevezése. Hozzá kell tennünk ugyanakkor, hogy Franciaország nem marad ez alatt az idő alatt kormány nélkül, hiszen az aktuális ügyekért felelős kormány (*gouvernement d'affaires courantes*) a helyén marad, biztosítva ezzel az állam működésének folyamatosságát.

A Nemzetgyűlés legtöbb (százkilencvenhárom) képviselői helyét betöltő⁵ és ily módon magát a választások győztesének tartó Új Népfront⁶ már a július 7-i második forduló estéjén felszólította Emmanuel Macront, hogy „tartsa tiszteletben a nép akarát”, és soraiból nevezze ki az új miniszterelnököt. Azonban a baloldali koalíció azóta sem tud konszenzusra jutni a miniszterelnöki jelöltet illetően: Huguette Bello, a Réunion sziget regionális tanácsának elnöke után kedden az LFI (Lázadó Franciaország) által túlzottan Macron-pártinak titulált közgazdász és környezetvédelmi szakember, Laurence Tubiana is visszavonta pályázatát.

Ez a döntésképtelenség egyre inkább lejártni látszik a baloldali pártokból június 9-ét követően rendkívüli gyorsasággal összekovácsolt pártcsoportosulást. Az LFI-ből kizárt François Ruffin keddi felszólalása szerint⁷ a „cinikus számítgatások” miatt a baloldali koalíció lekészt arról a lehetőségről, hogy az ország leendő kormányának élére kerüljön, mivel mostantól életbe lép a Macron elnök által meghirdetett „olimpiai fegyverszünet” (*trêve olympique*).⁸

Tegyük hozzá mindehhez pontosításképpen azt is, hogy az alkotmány⁹ 8-as cikkelye szerint egyedül a köztársasági elnök nevezheti ki a miniszterelnököt! Ugyanakkor semmi nem kötelezi arra, hogy a legtöbb képviselői helyet elért párt soraiból válassza őt.

⁵ KAGNI 2024.

⁶ Nouveau Front Populaire [é. n.].

⁷ Ouest-France 2024.

⁸ La Croix 2024.

⁹ Texte intégral de la Constitution du 4 octobre 1958 en vigueur 1958.

A Nemzetgyűlés kulcspozícióinak¹⁰ betöltése jelentette a politikai csatározások újabb színterét. Az elnök mellett az alelnököket is magába foglaló huszonzét fős hivatal, illetve a nyolc állandó bizottság (kulturális és oktatásügyi, gazdasági, külügyi, szociális, honvédelmi, fenntarthatósági és területrendezési, pénzügyi és jogi) elnökének megválasztására a július 18-i első ülésen került sor.

Macron elnök taktikázása

Az elnök kedd este elhangzott felszólalásának hallatán több elemzőben is felmerült az az elképzelés, miszerint Macron kezdettől fogva kikalkulálta volna ezt a jelen helyzetet. Hiszen az idő neki kedvez, és ehhez még az olimpiai játékok idejére meghirdetett „türelmi időszak” is hozzájárul. Egyre inkább kirajzolódni látszik egy Emmanuel Macron körül felépülő esetleges koalíció árnyéka, amely az Ensemble (Együtt) elnöki pártcsoportosulás mellett a republikánus jobboldalt és a szocialisták egy részét is magába foglalná, egy centrumvonal mentén. Az újonnan átnevezett Köztársasági jobboldal (*Droite républicaine*) frakcióvezetője, Laurent Wauquiez hétfőn „sürgősségi törvényhozási paktumot” hirdetett meg, az ország megbénulásának elkerülése érdekében.¹¹

Ezen irány stratégiáját az is bizonyítja, hogy Gabriel Attal miniszterelnök lemondását a Nemzetgyűlés első, július 18-i ülését megelőző napon elfogadva lehetővé tette, hogy az általa januárban kinevezett kormány ily módon felmentett tagjai már mint szavazati joggal rendelkező képviselők szavazhassanak a kulcspozíciók betöltéséért folyó voksoláskor. Igen egyértelműen ennek köszönhető ugyanis az az eredmény, amely az eddig is a Nemzetgyűlés elnöki funkcióját betöltő makronista Yaël Braun-Pivet-t juttatta ismét a francia köztársaság harmadik legfontosabb posztjára. Tegyük hozzá, Braun-Pivet összesen tizenhárom szavazattal előzte meg a Népfront jelöltjét, a 74 éves kommunista képviselő André Chassaigne-t!¹² Az Attal-kormány tizenhét volt minisztere képviselőként szavazott.¹³

Az előre hozott nemzetgyűlési választások eredményeképpen kialakult három blokk egyike sem képes tehát önállóan kormányt felállítani. Illetve

¹⁰ Las Décodeurs 2024.

¹¹ Le Nouvel Obs – AFP 2024.

¹² LCP.fr 2024.

¹³ Le Figaro – AFP 2024.

amennyiben ezt mégis megtenné, azt a többi párt pillanatok alatt egy bizalmatlansági indítvány benyújtásával ellehetetlenítené.

Azt a kérdést is érdemes feltennünk, hogy voltaképpen ki is nyerte meg a választásokat. A Nemzeti Tömörülés kapta a választópolgárok legtöbb, mintegy tizenegymillió szavazatát. Viszont a francia kétfordulós, többségi választójogi rendszer szabályai szerint a Nemzetgyűlésbe csupán a harmadik erőként került be, és a múlt hét csütörtökön lezajlott szavazás eredményeképpen egyetlen nemzetgyűlési pozícióhoz sem jutott. Még Macron elnök is megjegyezte kedd esti beszédében, nem tartja helyesnek, hogy a Nemzeti Tömörülés nem kapott pozíciót a Nemzetgyűlés hivatalában (ehhez ugyanakkor azt is hozzáteszi, hogy a hatalmi ágak szétválasztásának értelmében ebben ő mint köztársasági elnök csak a személyes véleményét fejezheti ki).

A Marine Le Pen névvel fémjelzett párt ezen eredmények láttán rá nem igen jellemző hallgatásba burkolózott, ami már önmagában is elgondolkoztató. Kommentárjában Le Pen „a törvényt lábbal tipró intézménynek” titulálta a Nemzetgyűlést, hangsúlyozva, „annak ellenére, hogy a franciák ez alkalommal igencsak másképpen szavaztak, mint 2022-ben, Ursula von der Leyen ismét az Európai Bizottság, Yaël Braun-Pivet pedig a Nemzetgyűlés elnöke lett.¹⁴ Azaz semmi nem változott, a választópolgárok véleményét nem vették figyelembe.” A Nemzeti Tömörülés minden jel szerint a „kiváró stratégia” sáncai közé vonul, a 2027-es elnökválasztásra koncentrálva.

Amit biztosra vehetünk, az az, hogy a kedd esti elnöki beszéd olaj a tűzre, a baloldal ugyanis már Macron lemondásának lehetőségét is felveti. Ugyanakkor az elnök ezt a hipotézist egyértelműen visszautasítja, hangsúlyozván, hogy „a franciák két alkalommal is őt hatalmazták fel erre a küldetésre, amelynek mindvégig elget kíván tenni”.

Hogyan tovább?

Macron elnök kedd esti beszédében hangsúlyozta, hogy nem szándékozik a Nemzetgyűlést újra felosztatni. (Tegyük hozzá, erre az alkotmány értelmében amúgy is csak egy év múlva, azaz 2025 júliusában kerülhetne sor!) A jelenlegi patthelyzet állandósulhat tehát, ami akár permanens kormányválságot – illetve -nélküliséget – is előidézhethet, mint például Belgiumban. Sokan hivatkoznak külföldi példákra, ugyanakkor egyik sem igazán alkalmazható

¹⁴ Le Figaro – AFP 2024.

a francia helyzetre. Hiszen ne veszítsük szem elől azt a tényt, hogy Franciaország az unió egyetlen atomhatalma, nem föderációs állam, mint Németország, továbbá az EU-ban és általában véve a világpolitikában betöltött szerepe révén nem igazán hasonlítható a nyelvében és kultúrájában egyaránt megosztott, föderális belga királysághoz!¹⁵

Az ötödik köztársaság reformjának szüksége egyre több politikusban látszik tudatosulni. Mások úgy értelmezik, hogy éppen ez a krízis hivatott a francia demokráciát a „helyére billenteni”. Jogosan tehetjük fel a kérdést, hogy mik lehetnek ennek a belpolitikai patthelyzetnek a következményei Franciaország uniós, illetve általában véve nemzetközi politikájára nézve. Ami pedig magát az olimpiát illeti, „a világot a béke szigeteként fogadó országot” képviselő Emmanuel Macron biztosított mindenkit arról, hogy valamennyi intézkedés megtörtént a lehető legbiztonságosabb körülmények megteremtésére. Kezdődhet (illetve folytatódhat) tehát a versengés és a szurkolás!

2024. július 26.

Felhasznált irodalom

- AUCAIGNE, Zoé – LAMBERT, Elise – LAINÉ, Clara (2024): Regardez l'interview complète d'Emmanuel Macron sur franceinfo et France 2. *Franceinfo*, 2024. július 23. Online: www.francetvinfo.fr/politique/emmanuel-macron/direct-interview-d-emmanuel-macron-suivez-la-soiree-avec-nous-a-partir-de-20-heures-sur-france-2-et-franceinfo-a-trois-jours-des-jo_6682281.html
- Futura – ETX Daily Up (2024): La cérémonie d'ouverture des JO de Paris sera la plus grande couverture télévisée en direct « jamais réalisée »! *Futura*, 2024. július 26. Online: <https://futura-sciences.com/tech/actualites/technologie-ceremonie-ouverture-jo-paris-sera-plus-grande-couverture-televisee-direct-jamais-realisee-114724/>
- KAGNI, Maxence et al. (2024): Assemblée nationale: la composition des 11 groupes politiques du Palais-Bourbon. *LCP – Assemblée nationale*, 2024. július 19. Online: <https://lcp.fr/actualites/assemblee-nationale-la-composition-des-11-groupes-politiques-du-palais-bourbon-302765>
- La Croix (2024): Législatives 2024 : André Chassaigne candidat du NFP à la présidence de l'Assemblée. *La Croix*, 2024. július 17. Online: www.la-croix.com/france/legislatives-2024-pacte-d-action-entre-attal-et-des-groupes-politiques-gouvernement-demissionnaire-20240717
- Las Décodeurs (2024): Assemblée nationale : quels sont les postes-clés et comment sont-ils attribués ? *Le Monde*, 2024. július 17. Online: www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2024/07/17/assemblee-nationale-quels-sont-les-postes-cles-et-comment-sont-ils-attribues_6251642_4355770.html

¹⁵ Q.V 2020.

- LCP.fr (2024): Yaël Braun-Pivet élue présidente de l'Assemblée nationale. *LCP – Assemblée nationale*, 2024. július 18. Online: <https://lcp.fr/actualites/yael-braun-pivet-elue-presidente-de-l-assemblee-nationale-302768>
- Le Figaro – AFP (2024): L'Assemblée nationale est devenue «une zone de non-droit», fustige Marine Le Pen. *Le Figaro*, 2024. július 20. Online: www.lefigaro.fr/politique/l-assemblee-nationale-est-devenue-une-zone-de-non-droit-fustige-marine-le-pen-20240720
- Le Nouvel Obs – AFP (2024): Immigration, « assistanat », AME... La droite présente son « pacte législatif d'urgence » censé empêcher le « blocage du pays ». *Le Nouvel Obs*, 2024. július 22. Online: www.nouvelobs.com/politique/20240722.OBS91452/immigration-assistanat-ame-la-droite-presente-son-pacte-legislatif-d-urgence-cense-empacher-le-blocage-du-pays.html
- Nouveau Front Populaire* [é. n.]. Online: <https://nouveaufrontpopulaire.fr/>
- Ouest-France (2024): François Ruffin: « C'est trop tard » pour la gauche pour Matignon, à cause de « calculs cyniques ». *Ouest-France*, 2024. július 23. Online: www.ouest-france.fr/politique/nouveau-front-populaire/francois-ruffin-cest-trop-tard-pour-la-gauche-pour-matignon-a-cause-de-calculs-cyniques-7eae9c4-48c2-11ef-94b6-90bbc9e43b93
- Paris 2024 [é. n.]. *Comité International Olimpique*. Online: <https://olympics.com/cio/paris-2024>
- Q.V (2020): VIDÉO. Comment la Belgique, sans gouvernement depuis 14 mois, parvient-elle à fonctionner? *Franceinfo*, 2020. február 14. Online: <https://france3-regions.francetvinfo.fr/hauts-de-france/video-comment-belgique-gouvernement-14-mois-parvient-elle-fonctionner-1787285.html>
- RÉDACTION (2024): Matignon: qui est Lucie Castets, candidate du NFP au poste de première ministre? *La Nouvelle République*, 2024. július 24. Online: <https://lanouvellerepublique.fr/a-la-une/matignon-qui-est-lucie-castets-candidate-du-nfp-au-poste-de-premiere-ministre>
- Texte intégral de la Constitution du 4 octobre 1958 en vigueur (1958). *Conseil constitutionnel*. Online: www.conseil-constitutionnel.fr/le-bloc-de-constitutionnalite/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur